

ÖVERFÖRMYNDARFÖRVALTNINGEN

Föräldrars förvaltning av omyndiga barns tillgångar

Allmänt om förmyndare för barn

Föräldrar är normalt *vårdnadshavare* för sina barn. Som vårdnadshavare ansvarar de för sitt barns personliga förhållanden och ska se till att barnets behov av omvårdnad, trygghet och god fostran blir tillgodosett. Vårdnadshavarna är vanligen *även förmyndare*. Som förmyndare ska de förvalta barnets egendom/tillgångar och företräda barnet i ekonomiska angelägenheter. Om båda föräldrarna är vårdnadshavare/förmyndare ska nämnda insatser utövas gemensamt*).

*) Om barnets båda föräldrar är döda eller av annan orsak inte längre kan vara förmyndare ska tingsrätten utse en särskilt förordnad förmyndare. Om den som är förmyndare inte själv kan klara förmynderskapet kan tingsrätten vid behov förordna en medförmyndare.

Överförmyndarnämndens roll

Fri föräldraförvaltning

Sedan 1995 tillämpas en princip om s.k. *fri föräldraförvaltning*, dvs. det huvudsakliga ansvaret för förvaltningen av barns tillgångar ligger på förmyndarna och normalt behövs då ingen redovisning till överförmyndarnämnden. Undantag gäller om barnet äger fastighet, bostadsrätt eller tomträtt. Med begreppet ”fri” menas inte att föräldrarna kan hantera barnets tillgångar såsom de finner lämpligt. Även om inte föräldrarnas förvaltning är kontrollerad av överförmyndarnämnden måste de följa föräldrabalkens regler. Enligt föräldrabalken gäller följande för **alla föräldrar/förmyndare**:

- **Att** omsorgsfullt fullgöra sina skyldigheter och alltid handla på det sätt som bäst gagnar barnet.
- **Att** använda barnets medel för dennes uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De medel som inte används för sådana ändamål skall placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning. Observera att när det gäller sådana kostnader som omfattas av föräldrarnas underhållsskyldighet ska inte barnets pengar användas.
- **Att** förvara barnets egendom/tillgångar särskilt och inte blanda samman dessa med egen eller annans, t.ex. syskons egendom.
- **Att** om barnet fyllt 16 år, tillfråga barnet i viktiga frågor och inhämta barnets synpunkter.
- **Att** ansöka om överförmyndarnämndens samtycke om fast egendom, bostadsrätt eller tomträtt ska förvärvas (genom köp, byte eller gåva) säljas, bytas bort, hyras eller hyras ut. Tillstånd krävs dock inte om barnet ska hyra en

Överförmyndarförvaltningen

En gemensam förvaltning för kommunerna i Uppsala län.

ÖVERFÖRMYNDARFÖRVALTNINGEN

bostadslägenhet. Mer om detta kan du läsa i ”Om samtycke gällande bostadsförsäljning m.m.” på webbsidan www.uppsala.se/overformyndare.

- **Att** ansöka om överförmyndarnämndens samtycke om barnet ska bedriva rörelse (företag) eller om barnet ska låna pengar eller på annat sätt skuldsätta sig. Läs mer om detta i ”Information om omyndiga som vill bedriva näring” under ”Blanketter och Information”.
- **Att** på anmodan av överförmyndarnämnden lämna de upplysningar om förvaltningen av barnets egendom som nämnden begär.
- **Att** anmäla till överförmyndarnämnden om barnets tillgångar uppgår till åtta prisbasbelopp eller mer, samt om barnet fått egendom under villkor att den ska stå under särskild överförmyndarkontroll (se nedan).
- **Att** inte ge bort barnets egendom. Här råder ett **absolut gåvoförbud**. Är det däremot fråga om *understöd* till anhöriga kan föräldrar under vissa särskilda omständigheter ges rätten att använda barnets *inkomster* (t.ex. avkastning) till sådant.

Om förmyndarna inte tar tillvara barnets intressen vid förvaltning av barnets tillgångar kan de bli skadeståndsskyldiga. I vissa fall får förmyndarna inte företräda sitt barn. Om förmyndaren/förmyndarna ska ge sitt barn en gåva, t.ex. en fastighet, eller om förmyndaren/förmyndarna och barnet är delägare i samma dödsbo måste en *god man* förordnas för att tillfälligt företräda barnet. Detta kan även gälla om det i övrigt finns en andra typer av motstående intressen mellan barnet och någon av förmyndarna.

Kontrollerad föräldraförvaltning

Den fria förvaltningen övergår till s.k. *kontrollerad föräldraförvaltning* då barnets sammanlagda tillgångar överstiger åtta prisbasbelopp (eller om barnet fått egendom under villkor om ”särskild överförmyndarkontroll” se nedan). Vid kontrollerad förvaltning ska överförmyndarnämnden enligt föräldrabalkens bestämmelser utöva tillsyn och kontroll. Kontrollen finns till för att skydda barnets egendom och försäkra dess bestånd till dess att barnet fyllt arton år. **Samtliga de skyldigheter som räknades upp ovan gäller även under kontrollerad förvaltning.** Föräldrarna/förmyndarna har *därutöver* följande skyldigheter.

- **Att** till överförmyndarnämnden, inom en månad, inge *förteckning* över barnets samtliga tillgångar (förteckningen ska undertecknas på heder och samvete).
- **Att** årligen före den 1 mars till överförmyndarnämnden inge en *årsräkning* över hur tillgångarna förvaltats och placerats (undertecknas på heder och samvete).

2

Överförmyndarförvaltningen

En gemensam förvaltning för kommunerna i Uppsala län.

Postadress: Uppsala kommun, Överförmyndarförvaltningen, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Fyrisborgsgatan 1 (endast bokade besök) Telefon: 018-727 24 60 • Fax: 018-727 24 66 •
Exp.- och telefontid: mån, tis, tors, fre 10.00-12.00 onsdagar 14.30-16.30
E-post: overformyndarnamnden@upsala.se www.uppsala.se/overformyndare

ÖVERFÖRMYNDARFÖRVALTNINGEN

- **Att** per barnets myndighetsdag upprätta en s.k. *sluträkning* till överförmyndarnämnden. (*Blanketter för förteckning, års- eller sluträkning finns på webbplatsen www.uppsala.se/overformyndare*)
- **Att** inhämta överförmyndarnämndens *samtycke* vid förvärv av aktier eller andra mer riskfyllda värdepapper (se informationen ”Om aktier och värdepapper” på webbsidan www.uppsala.se/overformyndare.)
- **Att** placera pengar som inte används för köp av aktier, värdepapper eller fast egendom på räntebärande konto i barnets namn.

Ospärrade bankkonton

Huvudregeln är att alla barns bankkonton ska vara ospärrade. Detta gäller även vid kontrollerad förvaltning. Detta innebär att föräldrarna/förmyndarna kan ta ut barnets bankmedel utan överförmyndarnämndens samtycke. Det är dock fortfarande barnets bästa och dess behov som är avgörande för hur tillgångarna ska användas och placeras.

Överförmyndarspär – skärpande föreskrifter

Om överförmyndarnämnden misstänker att föräldrarna missköter den ekonomiska förvaltningen kan överförmyndarnämnden besluta om s.k. skärpande föreskrifter, t.ex. spärra barnets bankkonton. Vidare kan överförmyndarnämnden besluta att förmyndarna ska redovisa barnets tillgångar i årsräkning, även om förutsättningarna för kontrollerad förvaltning inte är uppfyllda. Socialtjänsten ska på eget initiativ lämna överförmyndarnämnden upplysningar om sådana förhållanden som kan medföra risk för barnets tillgångar.

När ett barn får pengar genom arv, testamente eller försäkring och beloppet överstiger *ett prisbasbelopp (cirka 42 000 kr)*, ska den som utbetalar beloppet sätta in detsamma på överförmyndarspärret konto i bank. Utbetalaren ska dessutom meddela överförmyndarnämnden om insättningen. Eftersom barnens pengar är spärrade måste föräldrarna/förmyndarna inhämta överförmyndarnämndens samtycke till uttag eller omplacering.

Särskild överförmyndarkontroll

Utöver ovan redovisade regler vid kontrollerad förvaltning finns s.k. *särskild överförmyndarkontroll*. Denna kontroll tillämpas om barn *får* tillgångar genom arv, testamente, gåva eller förmånstagarförordnande i försäkring och om det i testamente,

Överförmyndarförvaltningen

En gemensam förvaltning för kommunerna i Uppsala län.

Postadress: Uppsala kommun, Överförmyndarförvaltningen, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Fyrisborgsgatan 1 (endast bokade besök) Telefon: 018-727 24 60 • Fax: 018-727 24 66 •
Exp.- och telefontid: mån, tis, tors, fre 10.00-12.00 onsdagar 14.30-16.30
E-post: overformyndarnamnden@upsala.se www.uppsala.se/overformyndare

ÖVERFÖRMYNDARFÖRVALTNINGEN

gåvobrev eller förmånstagarförordnandet uppställts villkor om att tillgångarna ska stå under särskild överförmyndarkontroll. Detta innebär att pengar som satts in hos bank blir överförmyndarspärade samt att föräldrar/förmyndare omfattas av reglerna för kontrollerad förvaltning (se ovan). Vid gåvor ska givaren skriftligen anmäla den villkorade gåvan till överförmyndarnämnden.

Särskild förvaltning

Ibland har en givare eller testator bestämt att en gåva eller testamentslott ska förvaltas av någon annan än föräldrarna/förmyndarna och därmed vara undantagen överförmyndarnämndens tillsyn. Sådan s.k. *Särskild förvaltning*, som kan förordnas att gälla även efter barnets myndighetsdag, förutsätter dock att följande villkor är uppfyllda.

- Det ska framgå av gåvobrev/testamente att det är fråga om särskild förvaltning.
- Den särskilde förvaltaren ska vara namngiven. Den särskilde förvaltaren behöver inte vara en fysisk person utan kan vara t.ex. en bank.
- Förvaltningen ska ske utan medbestämmande från barnets föräldrar/förmyndare.

God man för omyndigt barn

I vissa fall kan föräldrar/förmyndare inte företräda sitt barn. Det kan t.ex. bero på att det omyndiga barnet har del i samma dödsbo som sin förmyndare eller dennes make/sambo eller vid rättshandling mellan barnet och förmyndaren eller då det förekommer motstridiga intressen mellan barn och förmyndare.

Föräldrarna/förmyndarna får då ansöka om att en tillfällig god man förordnas. Sådan ansökan skickas till överförmyndarnämnden som förordnar lämplig god man för barnet.

Överförmyndarförvaltningen

En gemensam förvaltning för kommunerna i Uppsala län.

Postadress: Uppsala kommun, Överförmyndarförvaltningen, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Fyrisborgsgatan 1 (endast bokade besök) Telefon: 018-727 24 60 • Fax: 018-727 24 66 •
Exp.- och telefontid: mån, tis, tors, fre 10.00-12.00 onsdagar 14.30-16.30
E-post: overformyndarnamnden@ uppsala.se www. uppsala.se/overformyndare

ÖVERFÖRMYNDARFÖRVALTNINGEN

Information om överförmyndarnämndens personuppgiftsbehandling

Personuppgiftsansvarig är överförmyndarnämnden

Information enligt Dataskyddsförordningen (GDPR)

Alla personuppgifter som du skickar till oss registreras och behandlas enligt dataskyddsförordningen. De personuppgifter som vi efterfrågar krävs för att vi ska kunna hantera ditt ärende på ett smidigt sätt och fullgöra våra arbetsuppgifter. Du har ett antal rättigheter som uppgiftslämnare. Du kan ta del av dem nedan.

Rättslig grund, ändamål, behandling och lagringstid

Rättslig grund: Myndighetsutövning samt rättslig förpliktelse

Ändamålet med behandlingen: att pröva om samtycke ska meddelas till vissa, av lagstiftaren, särskilt utpekade förvaltningsåtgärder

Lagringstid av information: Ansökningshandlingar och korrespondens avseende ansökan gallras tre år efter att, vissa i lag angivna, redovisningshandlingar har lämnats till behörig mottagare. Beslut i frågor om samtycke bevaras.

Mottagare: Ansökan och korrespondens om densamma mottas av överförmyndarförvaltningen och lämnas inte ut till andra, om inte sekretessbrytande bestämmelser finns. Beslut expedieras till ställföreträdaren och i förekommande fall även huvudmannen. I vissa ansökningsärenden kan beslut delges även andra aktörer:

- Beslut om samtycke till egendomens fördelning i bodelning eller arvskifte delges i förekommande fall även till bouppgivare samt jurist- och advokatbyrå.
- Beslut om åtgärder avseende fast egendom delges i förekommande fall även till mäklare.
- Beslut om omplaceringar delges i förekommande fall även till bank eller annat kreditmarknadsbolag.
- Beslut om uttag från överförmyndarspärtrat konto delges normalt av ställföreträdaren även till huvudmannens bank.
- Beslut om samtycke att för huvudmannens räkning uppta lån eller annan skuldförbindelse delges även den som skuldförbindelsen avser.
- Beslut om samtycke till att driva näringsverksamhet kan av ställföreträdaren behöva delges exempelvis Skatteverket eller Bolagsverket.

Dina uppgifter överförs inte till tredje land.

Dina Rättigheter

Rättelse: Du har rätt att begära rättelse av felaktiga uppgifter

Rätt till invändningar: Du har rätt att göra invändningar mot den behandling som görs av dina personuppgifter

Rätt till registerutdrag: Du har rätt att, en gång per kalenderår, efter skriftligt undertecknad ansökan till oss, få information om vilka personuppgifter som vi behandlar om dig.

Om du vill ta kontakt med oss avseende dina rättigheter skicka e-post till dataskyddsombud@ uppsala.se. Vill du veta mer om Dataskyddsförordningen följ länk [Datainspektionens hemsida](#).